

KOHTUJURISTI ETTEPANEK

M. POIARES MADURO

esitatud 18. jaanuaril 2006¹

1. Käesolevas rikkumismenetluses peab Euroopa Kohus esmakordselt arutama EÜ artikli 292 ja EA artikli 193 väidetavat rikkumist liikmesriigi poolt. Komisjon usub, et esitades teise liikmesriigiga (Ühendkuningriigiga) peetava vaidluse vahekohtusse, mis on loodud Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni mereõiguse konventsiooni (edaspidi „konventsioon”) alusel, on Iirimaa rikkunud nimetatud sätteid, aga ka EÜ artiklit 10 ja EA artiklit 192.

2. Vastavalt EÜ artiklile 292 ja selle identselt sõnastatud vastele, EA artiklile 193, kohustuvad liikmesriigid „käesoleva lepingu tõlgendamist või kohaldamist käsitlevaid vaidlusi lahendama ainult käesolevas lepingus ettenähtud meetoditega”. Et teha kindlaks, kas neid sätteid on rikutud, peab Euroopa Kohus otsustama, kas Iirimaa poolt kõnealusesse vahekohtusse esitatud küsimused kuuluvad ühenduse õiguse reguleerimisalasse.

I. Asjaolud ja kohtueelne menetlus

3. Käesolev menetlus sai alguse Iirimaa ja Ühendkuningriigi vahelisest vaidlusest seoses segaoksiidkütusetehasega Sellafieldis, mis asub Loode-Inglismaal Iiri mere rannikul. Tehase otstarve on kasutatud tuumakütusest pärit plutooniumi ringlussevõtt sel teel, et plutooniumdioksiidi segatakse vaesestatud uraaniga ning muudetakse see (lühendiga „MOX” tähistatavaks) segaoksiidkütuseks, mida saab kasutada tuumaelektrijaamades kui energiaallikat.

4. Ühendkuningriik kiitis heaks kõnealuse segaoksiidkütusetehase ehitamise aktsiaseltsi British Nuclear Fuel plc (edaspidi „BNFL”) poolt pärast keskkonnamõtjude hinnangut, mille BNFL avaldas 1993. aastal. Tehas valmis 1996. aastal. Pärast viie avaliku uuringu tegemist kõnealuse segaoksiidkütusetehasega seotud majanduslike põhjenduste kohta andis Ühendkuningriik 3. oktoobril 2001 BNFL-ile loa tehase kasutamiseks ja segaoksiidkütuse tootmiseks.

1 — Algkeel: portugali.

5. 25. oktoobril 2001 algatas Iirimaa konventsiooni VII lisa alusel loodud vahekohtusmenetluse Ühendkuningriigi vastu seoses kõnealuse segaoksiidkütusetehasega, väites, et Ühendkuningriik on rikkunud mitut konventsiooni sätet.²

7. Iirimaa selgitas oma 15. juuli 2003. aasta kirjas, et ta ei nõustu komisjoni seisukohtadega. Komisjon saatis 19. augustil 2003 Iirimaale põhjendatud arvamuse, mis käsitles Ühendkuningriigi vastu konventsiooni alusel vahekohtusmenetluse algatamist seoses kõnealuse segaoksiidkütusetehasega. Iirimaa vastas 16. septembril 2003, et komisjoni vaatenurk ei ole olnud tema jaoks veenev. Komisjon andis asja 15. oktoobril 2003 Euroopa Kohtusse.

6. 20. juunil 2002 leidis aset Iirimaa ja komisjoni talituste koosolek seoses vaidlustega kõnealuse segaoksiidkütusetehase küsimuses.³ 15. mail 2003 saatis komisjon Iirimaale formaalse märgukirja, väljendades seisukohta, et algatades konventsiooni alusel Ühendkuningriigi vastu menetluse, on Iirimaa jätnud täitmata oma kohustused, mis tulenevad EÜ artiklitest 10 ja 292 ning EA artiklitest 192 ja 193.

2 — Lisaks esitas Iirimaa 9. novembril 2001 konventsiooni artikli 290 lõike 5 alusel Rahvusvahelisele Mereõiguse Kohtule (ITLOS) taotluse ajutiste meetmete kehtestamiseks, nimelt kõnealuse segaoksiidkütusetehase tegevusloa peatamiseks ning selle tehasega seotud radioaktiivse materjali rahvusvahelise transpordi lõpetamiseks. ITLOS kirjutas ette teatavad ajutised meetmed, mis erinesid Iirimaa taotletutest: ITLOS, 3. detsembri 2001. aasta määrus kohtuasjas nr 10: the Mox Plant Case (Iirimaa vs. Ühendkuningriik), Provisional Measures, Reports of Judgments, Advisory Opinions and Orders 5 (2001), II osa, lk 51–54.

3 — Iirimaa oli algatanud sellega seotud vaidluse lahendamise menetluse Ühendkuningriigi vastu Kirde-Atlandi merekeskkonna kaitse konventsiooni (OSPAR) alusel. Iirimaa väitis, et Ühendkuningriik on rikkunud kõnealuse konventsiooni artiklit 9. OSPAR-i vahekohus lükkas Iirimaa väited ümber oma 2. juuli 2003. aasta lõpliku otsusega vaidluses, mis puudutas teabe kättesaadavust OSPAR-i konventsiooni artikli 9 alusel (Iirimaa vs. Ühendkuningriik) (vt *Final Award of 2 July 2003 in the Dispute Concerning Access to Information Under Article 9 of the OSPAR Convention (Ireland v United Kingdom)*). Käesolev Iirimaa vastu algatatud rikkumismenetlus käsitleb üksnes vaidluse lahendamise menetluse algatamist konventsiooni alusel.

II. Tõstatatud küsimused

8. Harva on Euroopa Kohtul palutud teha otsus vaidluses kahe liikmesriigi vahel.⁴ Sellest sõltumata on Euroopa Kohtul vastavalt EÜ artiklile 220 koostoimes EÜ artikliga 227 ning EA artiklile 136 koostoimes EA artikliga 142 pädevus sellistes vaidlustes, kui need on seotud EÜ asutamislepingu või Euratomi asutamislepingu kohaldamise ja tõlgendamisega.⁵

4 — Seni on Euroopa Kohtusse pöördutud viie sellise vaidlusega. Kahel korral on menetlus lõppenud kohtuotsusega: vt 4. oktoobri 1979. aasta otsus kohtuasjas 141/78: Prantsusmaa vs. Ühendkuningriik (EKL 1979, lk 2923) ning 16. mai 2000. aasta otsus kohtuasjas C-388/95: Belgia vs. Hispaania (EKL 2000, lk I-3123). Kahel korral loobus nõude esitaja kohtuasjast ja need kohtuasjad kustutati registrist (vt 15. veebruari 1977. aasta määrus kohtuasjas 58/77: Iirimaa vs. Prantsusmaa, mida EKLis ei avaldatud; ning 27. novembri 1992. aasta määrus kohtuasjas C-349/92: Hispaania vs. Ühendkuningriik, kohtulahendite kogumikus ei avaldata). Praegu on menetlemisel üks kohtuasi, nimelt C-145/04: Hispaania vs. Ühendkuningriik.

5 — Teised EÜ asutamislepingu ja Euratomi asutamislepingu sätted, mille alusel liikmesriikide vaheliste vaidlustega saab pöörduda Euroopa Kohtusse, on EÜ artikli 88 lõige 2, EÜ artikli 95 lõige 9, EÜ artikkel 239, EÜ artikkel 298 ja EA artikkel 154.

9. EÜ artiklist 292 ja EA artiklist 193 tulenevalt on tegemist ainupädevusega. Nende sätete koostoimest tuleneb Euroopa Kohtu nn jurisdiktsioonimonopol liikmesriikide vahelistes vaidlustes seoses ühenduse õiguse kohaldamise ja tõlgendamisega.⁶

10. Euroopa Kohtu ainupädevus liikmesriikide vahelistes ühenduse õigust käsitlevates vaidlustes on vahend ühenduse õiguskorra autonoomia hoidmiseks.⁷ Selle eesmärk on tagada, et liikmesriigid ei võta rahvusvahelise avaliku õiguse alusel kohustusi, mis võivad sattuda vastuollu ühenduse õigusest tulenevate kohustustega. EÜ artikkel 292 ja EA artikkel 193 väljendavad põhjapanevalt kohustust olla lojaalne ühenduste asutamislepingutega loodud kohtusüsteemile. Liikmesriigid on kokku leppinud, et lahendavad omavahelised erimeelsused asutamislepingutes ette nähtud viisidel; nad peavad hoiduma nende asutamislepingutega seotud vaidluste esitamisest muul viisil lahendamiseks.⁸

11. Komisjon väidab, et Iirimaa rikkus seda reeglit, kui ta esitas enda ja Ühendkuningriigi vahelise vaidluse seoses kõnealuse segaoksiidkütusetehasega lahendamiseks konventsiooni alusel loodud vahekohtule. Euroopa Kohtul tuleb sisuliselt otsustada, kas kõnealune vaidlus on seotud ühenduse õigusega. Euroopa Kohus peab uurima ja võrdlema ühelt poolt oma pädevuse ulatust ja teiselt poolt kõnealusesse vahekohtusse antud vaidluse eset.

12. Vahekohtus väidab Iirimaa, et Ühendkuningriik on rikkunud kolme kohustuste rühma. Esiteks on ta rikkunud kohustust hinnata nõuetekohaselt segaoksiidkütusetehase lubamise võimalikku mõju liri mere merekeskkonnale. Iirimaa viitab siinkohal konventsiooni artiklile 206. Teiseks olevat rikutud kohustust teha koostööd Iirimaaga kui pooleldi suletud liri mere ranniku „naaberomanikuga” vajalike sammude astumisel kõnealuse mere merekeskkonna hoidmiseks. Siinkohal viitab Iirimaa konventsiooni artiklitele 123 ja 197. Kolmandaks olevat Ühendkuningriik rikkunud kohustust võtta kõik meetmed, et kaitsta ja hoida liri mere merekeskkonda. Selles suhtes tugineb Iirimaa konventsiooni artiklitele 192, 193, 194, 207, 211, 213 ja 217.

6 — Mackel, N., „Article 292 (ex-article 219)” teoses Léger, P. (toim.), *Commentaire article par article des traités UE et CE*, Dalloz/Bruylant, Pariis/Brüssel 2000, lk 1874. Samamoodi käsitlevad küsimust Lasok, K. ja Lasok, D., *Law and institutions of the European Union*, Reed Elsevier, 2001, lk 371. Euroopa Sõe- ja Teraseühenduse asutamislepingu artikkel 87 sisaldas samalaadset sätet. Selle sätte ja EÜ artikli 292 / EA artikli 193 sõnastuse erinevuste kohta vt Herzog, P., „Article 219” teoses Smit/Herzog, *The law of the European Community: a commentary on the EEC Treaty*, Bender, New York, 1976, 6-170.1-2.

7 — Vt 14. detsembri 1991. aasta arvamus 1/91 (EKL 1991, lk I-6079, punkt 35).

8 — Van Panhuys, H. F., „Conflicts between the law of the European Communities and other rules of international law”, 3 *Common Market Law Review* 420, 1966, lk 445.

13. Iirimaa ja komisjoni seisukohad seoses Euroopa Kohtu pädevuse ulatusega kõnealust segaoksiidkütusetehast puudutava vaid-

luse kohta vastanduvad teineteisele diametraalselt. Iirimaa sõnutsi ei jää ükski vaidlusalune küsimus Euroopa Kohtu pädevusse. Komisjon aga väidab, et Euroopa Kohtu pädevusse kuulub kogu vaidlus. Käesolevas menetluses ei ole siiski tarvis kindlaks teha, kas kõnealuse segaoksiidkütusetehasega seotud vaidlus jääb tervenisti Euroopa Kohtu pädevusse. Piisab sellest, kui teha kindlaks, kas vähemalt osa vaidluse esemest on reguleeritud ühenduse õigusega. Kui see kinnitust leiab, on minu arvates tuvastatud EÜ artikli 292 — või vastavalt olukorrale EA artikli 193 — rikkumine.

14. See ei tähenda, nagu laieneks Euroopa Kohtu pädevus kogu vaidlusele pelgalt sel põhjusel, et ühenduse õigus hõlmab osa sellest vaidlusest. On võimalik, et vaidlus jääb suures osas ja vahest valdavaltki välja poole Euroopa Kohtu pädevust, mis hõlmab vaid üht või mõnda vaidlusküsimust. Siiski on ka sellistel asjaoludel EÜ artikliga 292 — või EA artikliga 193 — välistatud kogu vaidluse, sealhulgas selle ühenduse õiguse reguleerimisalasse jäävate elementide esitamine lahendamiseks muul viisil kui need, mis on ette nähtud Euroopa ühenduste asutamislepingutega. Lõppude lõpuks ei ole Euroopa Kohtu jurisdiktsioonimonopoli kehtestavate õigusnormidega ette nähtud mingit läve. Alati, kui kõne all on ühenduse õigus,

peavad liikmesriigid lahendama oma erimeelsused ühendusesiseselt.⁹

15. Komisjon on esitanud kolm väidet. Esiteks väidab ta, et konventsiooni sätted, millele Iirimaa kõnealuses vahekohtus tugineb, kujutavad endast ühenduse õiguse osa ning kuuluvad seega Euroopa Kohtu ainupädevusse lahendada liikmesriikide vahelisi vaidlusi. Sellest tulenevalt on vahekohtumenetluse algatamine teise liikmesriigi vastu seoses vaidlusaluste konventsioonisätetega EÜ artikli 292 rikkumine. Teiseks on komisjon seisukohal, et paludes kõnealusel vahekohtul kohaldada teatavate ühenduse direktiivide sätteid, on Iirimaa rikkunud EÜ artiklit 292 ja EA artiklit 193. Kolmandaks väidab komisjon, et sellise menetluse algatamisega on Iirimaa rikkunud oma koostöökohustust, mis tuleneb EÜ artiklist 10 ja EA artiklist 192.

16. Annan nendele kolmele väitele järjekorras oma hinnangu.

⁹ — See ei tähenda tingimata seda, nagu peaksid liikmesriigid alati hoolikalt eraldama omavahelisest vaidlusest ühenduse elemendid, et pöörduda neid puudutavas osas Euroopa Kohtusse, kasutades ülejäänud vaidluse suhtes muud lahendusmeetodit. Teoreetiliselt oleks selline lahendus kooskõlas EÜ artikliga 292 või EA artikliga 193. Ometi võib tegelikkuses olla eelistatavam esitada liikmesriikide vahelised „hübriidvaidlused“ — nii Euroopa Kohtu pädevusse kui ka sealt välja jäävates küsimustes — EÜ artikli 239 või EA artikli 154 alusel tervenisti Euroopa Kohtule.

III. Euroopa Kohtu pädevus seoses konventsiooni sätetega

17. Kõnealuse konventsiooni näol on tegemist segavastutusega lepinguga. Sel ajal, kui Iirimaa andis oma vaidluse Ühendkuningriigi giga kõnealusesse vahekohtusse, olid Euroopa Ühendus ja selle toonased 14 liikmesriiki konventsiooni osalised.¹⁰ Ühendus ja liikmesriigid, kes olid kõnealusel ajal konventsiooni osalised, on võtnud endale konventsiooni kohaselt kohustusi oma vastavates pädevusvaldkondades.¹¹ Näiteks võtis ühendus kohustusi merekalapüügiressurside hoidmise ja majandamise valdkonnas, liikmesriigid aga võtsid kohustusi merepiiride määramise vallas.¹²

18. Komisjon on seisukohal, et konventsiooni sätted, millele Iirimaa Ühendkuning-

riigi vastu tugineb, kuuluvad Euroopa Kohtu pädevusse, sest need kuuluvad ühenduse pädevusse ja on sõlmitud ühenduse poolt. Seoses sellega rõhutab komisjon, et keskkonnakaitse on ühenduse selge eesmärk, mille suhtes ühendusel on ka välispädevus. Veel märgib komisjon, et ka nõukogu otsus 98/392/EÜ¹³, millega ühendus sõlmis kõnealuse konventsiooni, põhines EÜ asutamislepingu artiklil 130s (muudetuna EÜ artikkel 175).

19. Iirimaa on seevastu arvamisel, et nendes valdkondades, kus Iirimaa peab kohtuvaidlust Ühendkuningriigiga, ei ole liikmesriigid oma pädevust ühendusele loovutanud. Iirimaa väidab, et ühendus on kõnealuse konventsiooni osaline ainult ühenduse ainuvälispädevusse jäävates valdkondades. Niivõrd kui on olemas ühenduse aktid kõnealust segaoksiidkütusetehast puudutava vaidluse küsimustes, on nende aktidega ette nähtud miinimumstandardid ning konventsiooni sätted neid ei mõjuta. Iirimaa sõnutsi ei ole

10 — Konventsiooni olid ratifitseerinud kõik liikmesriigid, v.a Taani. Praeguseks on selle ratifitseerinud kõik liikmesriigid.

11 — Vt konventsiooni IX lisa artiklid 4 ja 5; ning Euroopa Ühenduse 1. aprilli 1998. aasta deklaratsioon vastavalt konventsiooni IX lisa artikli 5 lõikele 1 ning konventsiooni XI osa rakendamist käsitleva lepingu artikli 4 lõikele 4. Kõnealust deklaratsiooni käsitletakse käesoleva ettepaneku punktides 35 ja 36.

12 — Tegemist on küsimustega, mis kuuluvad lõppude lõpuks vastavalt ühenduse ja liikmesriikide ainupädevusse.

13 — Nõukogu 23. märtsi 1998. aasta otsus 98/392/EMÜ, mis käsitleb 10. detsembri 1982. aasta Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni mereõiguse konventsiooni ja selle XI osa rakendamist käsitleva 28. juuli 1994. aasta lepingu sõlmimist Euroopa Ühenduse poolt (EÜT 1998, L 179, lk 1; ELT eriväljaanne 04/03, lk 260).

need sätted sellest tulenevalt saanud ühenduse õiguse osaks ning Euroopa Kohtul puudub pädevus otsuse tegemiseks Iirimaa nõudes Ühendkuningriigi vastu kõnealuse konventsiooni põhjal.

20. Enne nende argumentide hindamist meenutaksin veel kord põgusalt asjakohast kohtupraktikat seoses Euroopa Kohtu pädevuse ulatusega segavastutusega lepingute suhtes.

21. Euroopa Kohus on korduvalt sedastanud, et tema pädevus laieneb segavastutusega lepingute sätetele.¹⁴ Tasub märkida, et kohtuotsuses Haegeman sedastas Euroopa Kohus, et kõnealuses kohtuasjas vaidluse all olnud sätted on ühenduse õiguse lahutamatu osa.¹⁵ Sellest tulenevalt on Euroopa Kohus pädev tegema eelotsuseid nende tõlgendamise suhtes ning langetama kohtuotsuseid, kui ühenduse liikmesriigid jätavad täitmata

oma kohustused, mis tulenevad nendest sätetest.¹⁶ Ometi ei saa Euroopa Kohtu praktikast järeldada, et kõik segavastutusega lepingute sätted jäävad automaatselt Euroopa Kohtu pädevusse. Euroopa Kohtu lähenemisviis on peenem. Tema hinnangul „[...] on segavastutusega lepingutel, mis sõlmitakse ühenduse, selle liikmesriikide ja kolmandate riikide vahel, puhtalt ühenduse lepingutega võrdne staatus, kui nende sätted kuuluvad ühenduse pädevuse valdkonda”.¹⁷

22. Niivõrd kui ühendus on võtnud kohustusi segavastutusega lepingu alusel, moodustavad ühendusele kohustuslikud normid ühenduse õiguse osa.¹⁸ Sellisena on nad ühenduse ja selle liikmesriikide suhtes siduvad¹⁹ ning kuuluvad Euroopa Kohtu pädevusse.²⁰ Ei ole kahtlust, et ühendus on

14 — Vt kohtujurist Tesaro 13. novembri 1997. aasta ettepanek kohtuasjas C-53/96: Hermès vs. FHT (EKL 1998, lk I-3603, ettepaneku punkt 8).

15 — Kohtuasjas Haegeman paluti, et Euroopa Kohus tõlgendaks oma eelotsuses teatavaid EMÜ ja Kreeka vahelise assotsiatsioonilepingu kaubandussätteid. Oma pädevuse teemal märkis Euroopa Kohus järgmist: „Kõnealuse lepingu tingimused moodustavad alates jõustumisest ühenduse õiguse lahutamatu osa [...] [S]ellest tulenevalt on Euroopa Kohus pädev tegema eelotsuseid, mis käsitlevad selle lepingu tõlgendamist.” Vt 30. aprilli 1974. aasta otsus kohtuasjas 181/73: Haegeman (EKL 1974, lk 449, punktid 5 ja 6). Vt samuti 26. oktoobri 1982. aasta otsus kohtuasjas 104/81: Kupferberg (EKL 1982, lk 3641, punkt 13); ning 14. detsembri 1991. aasta arvamus 1/91 (EKL 1991, lk 6079, punkt 37 ja 38).

16 — Eespool viidatud arvamus 1/91 punkt 38.

17 — 7. oktoobri 2004. aasta otsus kohtuasjas C-239/03: komisjon vs. Prantsusmaa (EKL 2004, lk I-9325, punkt 25), kohtujuristi kursiiv. Vt samuti 19. märtsi 2002. aasta otsus kohtuasjas C-13/00: komisjon vs. Iirimaa (EKL 2002, lk I-2943, punkt 14) ja vastavalt ka 30. septembri 1987. aasta otsus kohtuasjas 12/86: Demirel (EKL 1987, lk 3719, punkt 9).

18 — 14. detsembri 2000. aasta otsus kohtuasjas C-300/98: Dior jt (EKL 2000, I-11307, punkt 33). Vt samuti kohtujurist Reischli 9. novembri 1977. aasta ettepanek kohtuasjas 65/77: Razanatsimba (EKL 1977, lk 2229, lk 2243), kus seisab: „Ainus tingimus [selleks, et Euroopa Kohus oleks pädev tõstatatud küsimust käsitlema,] on see, et kõnealune leping ning säte, mille tõlgendamist taotleatakse, peavad olema ühenduse jaoks siduvad.”

19 — Selle kohta vt 19. novembri 1975. aasta otsus kohtuasjas 38/75: Nederlandse Spoorwegen (EKL 1975, lk 1439, punkt 16).

20 — EÜ artikli 300 lõikest 2 ja EÜ artiklist 220 tulenevalt. Vt ka Schermers, H. G. ja Waelbroeck, D. F., *Judicial protection in the European Union*, Kluwer Law International, The Haag/London/New York, 2001, lk 296 ja 297.

võtnud kohustusi segavastutusega lepingu sätte alusel, kui see sätte kohaldub küsimustes, mis jäävad ühenduse ainupädevusse — nagu kaubandussätted Haegemani kohtuasjas. Kui sätet kohaldatakse üksnes liikmesriikide ainupädevusse jäävates küsimustes, on sellest sättest tulenevad kohustused võtnud liikmesriigid, mitte ühendus.²¹

23. Küsimus muutub keerukamaks, kui segavastutusega lepingu sätet võib kohaldada küsimuses, kus ühendusel ja liikmesriikidel on konkureeriv pädevus. Meenutatu, et sellises valdkonnas nagu keskkonnapoliitika,

kus asutamisleping näeb ette konkureeriva pädevuse,²² on nii ühendusel kui ka liikmesriikidel lubatud võtta endale ise kohustusi kolmandate riikide ees. Kui ühendus on juba võtnud endale selliseid kohustusi või võtnud vastu sisemeetmeid, on liikmesriikidel siiski keelatud võtta kohustusi, mis võiksid piirata sellisel kehtestatud ühiste õigusnormide kohaldamist.²³

24. Nii Iirimaa kui ka Rootsi valitsus märgivad, et konventsiooni sõlmides teostas Euroopa Ühendus oma ainuvälispädevust üksnes merekeskkonna kaitse valdkonnas. Iirimaa väidab lisaks, et segaotsustuste vahelises vaidluses asjakohased sätted ei jää ühenduse ainupädevusse, sest nendes kõigest sätestatakse minimumstandardid ning seega ei ole need sellist laadi, et võiksid mõjutada ühenduse ühiseeskirju.²⁴ Oma seisukoha toetuseks viitab Iirimaa ühenduse poolt

21 — Sellises olukorras puudub Euroopa Kohtul pädevus kõnealuse sätte suhtes (selle kohta vt eespool viidatud kohtujuristi Tesaro poolt kohtuasjas *Hermès vs. FHT* esitatud ettepaneku punkt 19). Segavastutusega lepingu sätet võib siiski kohaldada nii siseriikliku õiguse reguleerimisalasse jäävate kui ka ühenduse õiguse reguleerimisalasse jäävate olukordade suhtes. Meenutagem, et sellisel puhul on Euroopa Kohus pädev kõnealust sätet eelotsuse kontekstis tõlgendama, isegi kui see puudutab siseriikliku õiguse reguleerimisalasse jäävaid olukordi (eespool viidatud otsus kohtuasjas *Hermès vs. FHT*, punktid 32 ja 33; vt samuti 13. septembri 2001. aasta otsus kohtuasjas C-89/99: *Schieving-Nijstad jt* (EKL 2001, lk I-5851, punkt 30). Selle Euroopa Kohtu pädevuse aspekti alus on liikmesriikide ja ühenduse institutsioonide kohustus teha omavahel koostööd (vt 14. detsembri 2000. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-300/98 ja C-392/98: *Dior jt* (EKL 2000, lk I-11307, punkt 38). Sel teemal ka: Heliskoski, J., „The Jurisdiction of the European Court of Justice to Give Preliminary Rulings on the Interpretation of Mixed Agreements”, *Nordic Journal of International Law* 4/2000, lk 395–412 ning Koutrakos, P., „The Interpretation of Mixed Agreements under the Preliminary Reference Procedure”, *European Foreign Affairs Review* 7/2002, lk 25–52.

22 — Vt asutamislepingu XIX jaotis. EÜ artikli 174 lõikes 4 on sõnaselgelt kinnitatud ühenduse õigust sõlmida lepinguid kolmandate isikutega.

23 — 31. märtsi 1971. aasta otsus kohtuasjas 22/70: komisjon vs. nõukogu, nn AETR kohtuotsus (EKL 1971, lk 263, punkt 17). Vt samuti 5. novembri 2002. aasta otsused kohtuasjas C-466/98: komisjon vs. Ühendkuningriik (EKL 2002, lk I-9427); kohtuasjas C-467/98: komisjon vs. Taani (EKL 2002, lk I-9519); kohtuasjas C-468/98: komisjon vs. Rootsi (EKL 2002, lk I-9575); kohtuasjas C-472/98: komisjon vs. Luksemburg (EKL 2002, lk I-9741); kohtuasjas C-475/98: komisjon vs. Austria (EKL 2002, lk I-9797) ning kohtuasjas C-476/98: komisjon vs. Saksamaa (EKL 2002, lk I-9855), nn *Open Skies* kohtuotsused.

24 — Selles suhtes tugineb Iirimaa 19. märtsi 1993. aasta arvamusele 2/91 (EKL 1993, lk I-1061). Vt eriti selle arvamuse punkt 18.

konventsiooni kinnitamisel esitatud pädevuse deklaratsioonile.²⁵

teostas ühendus konventsiooniga ühinedes nii talle merekeskkonna kaitse valdkonnas antud ainuvälispädevust kui ka tavalist välispädevust.

25. Kui Iirimaa väide, et ühendus teostas üksnes oma ainuvälispädevust, oleks õige, peaks Euroopa Kohus tõepoolest hoolikalt kontrollima selle pädevuse ulatust — nagu ta tegi kohtuotsustes *Open Skies*²⁶ —, et teha kindlaks, kas konventsiooni asjakohased sätted on muutunud osaks Euroopa Kohtu pädevusest kui ühenduse õiguskorra lahutamatu osa.

26. Minu arvates on eeldus, et ühendus tegutses konventsiooni sõlmides üksnes oma ainupädevuse raames, siiski väär.

27. Euroopa Ühenduse nimel sõlmis konventsiooni nõukogu oma otsusega 98/392. Nagu komisjon õigesti märgib, tugineb see otsus muu hulgas asutamislepingu artiklile 130s. Sellest ilmneb, et merekeskkonna kaitsega seotud konventsioonisätete suhtes

28. Lisaks kinnitab seda ka tõsiasi, et konventsiooni sõlmimise ajal oli selles valdkonnas juba olemas rida ühenduse meetmeid.

29. Selle kohta osutab komisjon võimalikule analoogiale kahe eelmise rikkumismenetlusega, mis olid seotud segavastutusega lepingutega: komisjon *vs. Iirimaa*²⁷ ning komisjon *vs. Prantsusmaa*.²⁸ Mõlemas kohtuasjas otsustas Euroopa Kohus, et ta on pädev, märkides, et kõnealused lepingud kuuluvad „valdavalt ühenduse pädevuse valdkonda”.²⁹ Ometi veenab komisjoni võrdlus mind vaid osaliselt. Minu arvates saab tõmmata paralleeli kohtuasjaga komisjon *vs. Prantsusmaa*, ent mitte kohtuasjaga komisjon *vs. Iirimaa*.

30. Kohtuotsuses komisjon *vs. Iirimaa* käsitleb Euroopa Kohus küsimust, kas tal on pädevus rikkumismenetluses, mis käsitles

25 — Euroopa Ühenduse 1. aprilli 1998. aasta deklaratsioon vastavalt konventsiooni IX lisa artikli 5 lõikele 1 ning konventsiooni XI osa rakendamist käsitleva lepingu artikli 4 lõikele 4 (edaspidi „deklaratsioon”).

26 — Viidatud eespool 23. joonealuses märkuses.

27 — Eespool viidatud kohtuotsus.

28 — Eespool viidatud kohtuotsus.

29 — Eespool viidatud kohtuotsus komisjon *vs. Prantsusmaa*, punkt 27; eespool viidatud kohtuotsus komisjon *vs. Iirimaa*, punkt 16.

Iirimaa kohustust ühineda ettenähtud aja jooksul Berni kirjandus- ja kunstiteoste kaitse konventsiooniga (Pariisi redaktsioonis). Euroopa Kohus asus seisukohale, et tal on olemas pädevus, sest kõnealune Berni konventsioon hõlmab ala, mis jääb „valdavalt ühenduse pädevuse valdkonda”.³⁰ Selle fraasi mõistmiseks tuleb siiski arvestada erisust, et kõnealune kohtuasi puudutas Berni konventsiooniga ühinemise kohustuse täitmata jätmist.³¹ Nagu kohtujurist Mischo märkis, on kõnealune Berni konventsioon, ehkki see ei jää tervenisti ühenduse pädevusse, jagamatu ja ükski riik ei saa sellega ühineda osaliselt. Sellepärast on ühenduse õigusest tulenev kohustus ühineda Berni konventsiooniga samamoodi jagamatu.³²

31. Seevastu kohtuasi komisjon *vs.* Prantsusmaa ei puudutanud kohustust ühineda rahvusvahelise lepinguga. See puudutas rikkumismenetlust, mis algatati Prantsusmaa vastu, kes oli jätnud täitmata oma kohustused, mis tulenesid Vahemere saastekaitse konventsioonist ja selle lisaprotokollist. Euroopa Kohus asus seisukohale, et „[k]una liikmesriigi kohustuste rikkumise hagi ese saab olla ainult ühenduse õigusest tulenevate kohustuste rikkumine, tuleb [...] uurida, kas

käesoleva hagi esemeks olevad Prantsusmaa kohustused tulenevad ühenduse õigusest”.³³ Märkides, et konventsiooni ja protokollide ees langeb „väga laias ulatuses” kokku mitmete ühenduse õigusaktide omaga, järeldas Euroopa Kohus, et „on ühenduse huvides, et nii ühendus kui ka selle liikmesriigid peaksid [konventsioonis ja protokollides] ettenähtud lubadustest kinni”.³⁴ Seejärel sedastas Euroopa Kohus, et tal on olemas pädevus hoolimata sellest, et rikkumismenetlus käsitleb magevee ja muda laskmist merekeskkonda ehk küsimust, mida ei ole veel reguleeritud ühendusesiseste õigusaktidega.³⁵

32. Kohtuasi komisjon *vs.* Prantsusmaa käsitles sarnaselt käesolevale kohtuasjale rahvusvahelist kokkulepet, mille on sõlminud ühendus ja selle liikmesriigid ühiselt. Lisaks väitis kostjaks olev liikmesriik kohtuasjas komisjon *vs.* Prantsusmaa ka seda, et Euroopa Kohtul puudub kõnealuste kohustuste osas pädevus, sest need ei tulene ühenduse välispädevusest. Euroopa Kohus lükkas selle väite tagasi. Oma pädevuse ulatuse tõlgendamisel arvestas ta huvi kaitsta

30 — Eespool viidatud kohtuotsus komisjon *vs.* Iirimaa, punkt 16.

31 — Vt eriti kohtuotsuse punktid 19 ja 23.

32 — Kohtujurist Mischo 27. novembri 2001. aasta ettepanek eespool viidatud kohtuasjas komisjon *vs.* Iirimaa, ettepaneku punkt 52.

33 — Eespool viidatud kohtuotsus komisjon *vs.* Prantsusmaa, punkt 23.

34 — Kohtuotsuse punkt 29.

35 — Kohtuotsuse punktid 30 ja 31. Vt ka Euroopa Kohtu eelotsus kohtuasjas C-213/03: *Pêcheurs de l'étang de Berre* (EKL 2004, lk I-7357), mis käsitleb sedasama konventsiooni. Euroopa Kohus tegi otsuse siseriikliku kohtu küsimuste suhtes, käsitlemata sõnaselgelt oma pädevust seoses konventsiooni ja selle lisaprotokollide sätetega.

ühenduse olemasoleva õigusliku raamistiku terviklikkust.

vust nii nendes valdkondades, kus talle on antud ainupädevus, kui ka nendes, kus tal on tavaline pädevus.³⁸ Seega on ühendus võtnud endale nendes valdkondades rahvusvahelisi kohustusi, mis vastavalt kuuluvad Euroopa Kohtu pädevusse kui ühenduse õigusest tulenevad.³⁹

33. Euroopa Kohtu tähelepanekut kohtuotsuse punktis 27, mille kohaselt arutusel olevad sätted kuuluvad „*valdavalt* ühenduse pädevusse kuuluvasse valdkonda”,³⁶ on lihtne mõista vääriti nii, nagu viitaks see, et Euroopa Kohus tegi rikkumismenetluses otsuse väljaspool ühenduse õiguse kohaldamisala tekkivate kohustuste suhtes. Muidugi ei saa see paika pidada.³⁷ Minu arusaama kohaselt asus Euroopa Kohus kõnealuses otsuses seisukohale, et magevee ja muda merekeskkonda laskmise vallas tegutses ühendus kõnealuse lepingu sõlmimisel oma tavalist pädevust teostades. Teisisõnu saab rahvusvahelise lepingu sõlmimine ise olla ühenduse tavalise pädevuse teostamise vorm, sõltumata sellest, et varem on vastu võetud ühendusesiseseid õigusakte. Nagu ka praeguses kohtuasjas, tähendab see, et lepingut sõlmides teostas ühendus, kuivõrd ta tugines välispädevuse õiguslikele alustele, seda päde-

34. Vastupidiselt Iirimaa väitele ei vii mainitud deklaratsioon „Euroopa Ühenduse pädevuse kohta konventsiooniga reguleeritavates küsimustes” teistsuguse järelduseni.

35. Pealkirja all „Küsimused, milles ühendus jagab oma pädevust liikmesriikidega” on deklaratsioonis märgitud järgmist:

„mereveondust, veoohutust ja merereostuse vältimist käsitlevate sätete suhtes [...] on ühendusel ainupädevus üksnes niivõrd, kui- võrd need konventsiooni sätted või nende rakendamiseks vastuvõetud õigusnormid mõjutavad ühenduse kehtestatud ühiseid eeskirju. Kui ühenduse eeskirjad on olemas,

36 — Kohtujuristi kursiiv.

37 — Nagu Euroopa Kohus oma otsuse punktis 23 sedastas, saab rikkumismenetluse ese „olla ainult ühenduse õigusest tulenevate kohustuste rikkumine”; sellest tulenevalt uuris Euroopa Kohus seda, „kas [kõnealuse] hagi esemeks olevad Prantsusmaa kohustused tulenevad ühenduse õigusest”. Kindlasti on — eriti segavastutusega lepingute kontekstis — võimalik, et kui liikmesriik jätab täitmata lepingust tuleneva, kuid väljapoole ühenduse pädevust jääva kohustuse, ohustab see ühenduse eesmärkide saavutamist ja kahjustab ühenduse huve. Nendes olukordades on Euroopa Kohus pädev tegema otsust rikkumismenetluses. Siiski ei saa rikkumismenetlust algatada otseselt selle alusel, et täitmata on jäetud segavastutusega lepingust tulenevad kohustused. Selle asemel tuleb menetlus algatada EÜ artiklist 10 tuleneva ühenduse kohustuse täitmata jätmise alusel. Vt ka Hillion, C., *The evolving system of European Union external relations as evidenced in the EU Partnerships with Russia and Ukraine*, Leyden 2005, lk 130.

38 — Vahemere saastekaitse konventsioon ja protokoll Vahemere kaitsmise kohta maismaalt lähtuva reostuse eest võeti vastu vastavalt nõukogu 15. juuli 1977. aasta otsusega 77/585/EMÜ ja nõukogu 28. veebruari 1983. aasta otsusega 83/101/EMÜ, mis mõlemad põhinesid EÜ asutamislepingu artiklil 235 (nüüd EÜ artikkel 308).

39 — Eespool 17. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus C-300/98: Dior jt, punkt 33.Vt ka käesoleva ettepaneku punkt 22.

kuid neid ei mõjutata, eelkõige ühenduse sätteid, millega kehtestatakse ainult miinimumnõuded, on pädevus liikmesriikidel, ilma et see piiraks ühenduse pädevust selles vallas meetmeid võtta. Muudel juhtudel on pädevus liikmesriikidel.

Asjakohaste ühenduse õigusaktide loend on esitatud liites. Nendest õigusaktidest tuleneva ühenduse pädevuse ulatus tuleb määrata iga meetme täpsete sätete ja eelkõige selle põhjal, kuivõrd nende sätetega kehtestatakse ühised eeskirjad.”

36. Minu arusaama kohaselt püütakse selle sõnastusega peegeldada Euroopa Kohtu praktikat, eriti kohtuotsust AETR ja arvamust 2/91. Tulemuseks olevas tekstis võib nappida selgust või elegantsust, ent selles ei kinnitata seisukohta, nagu oleks ühendus teostanud üksnes oma ainuvälispädevust merekeskkonna kaitse valdkonnas.

37. Sellepärast on komisjonil õigus, kui ta väidab, et Iirimaa on tuginenud konventsiooni sätetele, millest on saanud ühenduse õiguse osa ja mis on seega Euroopa Kohtu pädevuses.

38. Iirimaa väidab, et kui jääda arvamuse juurde, et Euroopa Kohtul on ainupädevus konventsiooniga hõlmatud küsimustes, siis jäetaks Iirimaa seetõttu ilma asjakohastest õiguskaitsevahenditest, mis tulenevad sellest konventsioonist.

39. Ma ei nõustu sellega. Jällegi tuleb viidata EÜ artiklis 227 sätestatud menetlusele ning võimalusele taotleda ajutisi meetmeid vastavalt EÜ artiklile 243. Lisaks on mõtet märkida, et konventsiooni artiklis 282 on sõnaselgelt lubatud vaidluste lahendamist muudes vormides kui need, mis on ette nähtud konventsiooni endaga.⁴⁰ Veel enam, isegi tõeliste raskustega vastamisi seistes ei ole liikmesriikidel lubatud võtta meetmeid väljaspool ühenduse konteksti lihtsalt sellepärast, et nad peavad sellist teguviisi asjakohasemaks.⁴¹

40. Iirimaa esitab ka lisaargumendi, et kui konventsiooni sätteid oleksid inkorporeeritud ühenduse õigusse, oleksid seda ka need konventsiooni sätteid, mis käsitlevad vaid-

40 — Konventsiooni artiklis 282 pealkirjaga „Üldkõikulepete või piirkondlike või kahepoolsete kokkulepete alusel võetud kohustused” on sätestatud: „Kui konventsiooni tõlgendamise või kohaldamise üle vaidlevad pooled on üldkõikulepete või piirkondliku või kahepoolse või muu kokkuleppe alusel otsustanud vaidluse lahendada ühe poole taotlusel menetluses, mis toob kaasa kohustusliku otsuse, kohaldatakse seda menetlust käesolevas osas ettenähtud menetluse asemel, kui vaidluspooled ei lepi kokku teisiti.”

41 — Vt analoogia põhjal 25. septembri 1979. aasta otsus kohtuasjas 232/78: komisjon vs. Prantsusmaa (EKL 1979, lk 2729, punktid 7–9).

luste lahendamist. Selle tulemusel oleksid konventsioonis sätestatud vaidluste lahendamise meetodid muutunud „käesolevas lepingus” ette nähtud meetoditeks EÜ artikli 292 tähenduses.

41. Ma ei jaga seisukohta, et konventsioonis ette nähtud vaidluste lahendamise kord on inkorporeeritud ühenduse õigussüsteemi ja seda seega muutnud. EÜ artikkel 292 ei võimalda anda Euroopa Kohtu ainupädevust rahvusvahelise lepinguga üle teisele kohtule või õigusemõistmise volitustega organile.⁴² Sellepärast ei ole võimalik, et konventsiooni sõlmimise tulemusel on Euroopa Kohtu pädevus vaidluste lahendamiseks ühenduse liikmesriikide vahel seoses ühenduse õiguse kohaldamisega üle antud kohtule, mis on loodud kõnealuse konventsiooniga.

42. Nendel põhjustel teen Euroopa Kohtule ettepaneku sedastada, et kuna Iirimaa esitas segaoksiidkütusetehasega seotud vaidluse Ühendkuningriigiga konventsiooni VII lisa alusel loodud vahekohtule, siis on ta rikkunud oma kohustusi, mis tulenevad EÜ artiklist 292.

43. Kuivõrd Euratom ei ole konventsiooni osaline, ei saa eespool esitatud põhjenduskäiku järgides jõuda samale tulemusele EA artikli 193 suhtes. Hindamaks väidet, et Iirimaa on jätnud täitmata EA artiklist 193 tulenevad kohustused, on vaja käsitleda teist komisjoni esitatud kaebust.

IV. Iirimaa tuginemine vahekohtus ühenduse õigusele

44. Komisjoni väitel on Iirimaa rikkunud oma kohustusi, mis tulenevad EÜ artiklist 292 ja EA artiklist 193, esitades ühenduse õigusakte tõlgendamiseks ja kohaldamiseks ühendusevälisele õigusemõistmise volitustega organile. Ühendkuningriik toetab seda seisukohta. Komisjon ja Ühendkuningriik märgivad, et vahekohtule esitatud avaldustes mainib Iirimaa direktiive 85/337/EMÜ⁴³,

42 — Eespool viidatud arvamus 1/91, punkt 35.

43 — Nõukogu 27. juuni 1985. aasta direktiiv 85/337/EMÜ teatavate riiklike ja eraprojektide keskkonnamõju hindamise kohta (EÜT 1985, L 175, lk 40; ELT eriväljaanne 15/01, lk 248), muudetud nõukogu 3. märtsi 1997. aasta direktiiviga 97/11/EÜ (EÜT 1997, L 73, lk 5; ELT eriväljaanne 15/03, lk 151). Kõnealust direktiivi muudeti hiljem Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. mai 2003. aasta direktiiviga 2003/35/EÜ (ELT L 156, lk 17; ELT eriväljaanne 15/07, lk 466).

90/313/EMÜ⁴⁴, 80/836/Euratom⁴⁵, 92/3/Euratom⁴⁶ ja 96/29/Euratom⁴⁷, aga ka Kirde-Atlandi merekeskkonna kaitse konventsiooni (OSPAR)⁴⁸ sätteid.

45. Iirimaa väidab, et ta ei palunud vahekohtul ühenduse õigust kohaldada, vaid lihtsalt viitas kõnealustele direktiividele kui abivahendile konventsioonist tulenevate kohustuste tõlgendamisel. Iirimaa märgib, et ta on oma 16. septembri 2003. aasta kirjas pühalikult kohustunud jätkama ühenduse õigusaktidele viitamist ainult konventsiooni tõlgendamisele kaasaitamiseks ning et ta ei palu konventsiooni alusel moodustatud vahekohtul uurida seda, kas Ühendkuningriik on rikkunud ühenduse õigusnorme või õigusakte. Iirimaa kinnitab, et ta ei ole rikkunud EÜ artiklist 292 ega EA artiklist 193 tulenevaid kohustusi, sest ta ei esita kaebust, et Ühendkuningriik on rikkunud kohustusi, mis tulenevad ühenduse õigusest.

44 — Nõukogu 7. juuni 1990. aasta direktiiv 90/313/EMÜ, mis käsitleb vaba juurdepääsu keskkonnateabele (EÜT 1990, L 158, lk 56; ELT eriväljaanne 15/01, lk 402).

45 — Nõukogu 15. juuli 1980. aasta direktiiv 80/836/Euratom, millega muudetakse direktiive, milles on sätestatud põhilised ohutusstandardid elanikkonna ja töötajate kaitseks ioniseeriva kiirguse eest (EÜT 1980, L 246, lk 1).

46 — Nõukogu 3. veebruari 1992. aasta direktiiv 92/3/Euratom liikmesriikidevaheliste ning ühendusse suunduvate ja ühendusest väljuvate radioaktiivsete jäätmete vedude järelevalve ja kontrolli kohta (EÜT 1992, L 35, lk 24; ELT eriväljaanne 15/02, lk 90).

47 — Nõukogu 13. mai 1996. aasta direktiiv 96/29/Euratom, millega sätestatakse põhilised ohutusnormid töötajate ja muu elanikkonna tervise kaitsmiseks ioniseerivast kiirgusest tulenevate ohtude eest (EÜT 1996, L 159, lk 1; ELT eriväljaanne 05/02, lk 291).

48 — Kirde-Atlandi merekeskkonna kaitse konventsioon, mis on ühenduse nimel sõlmitud nõukogu 7. oktoobri 1997. aasta otsusega 98/249/EÜ (EÜT 1998, L 104, lk 1; ELT eriväljaanne 11/28, lk 188).

46. Minu arvates ei saa seda argumenti toetada.

47. Iirimaa avaldustest vahekohtule ilmneb, et ühenduse õigusele viidati seoses konventsiooni artikli 293 lõikega 1. Selle sätte kohaselt kohaldab vahekohus „konventsiooni ja teisi rahvusvahelise õiguse norme, mis ei ole konventsiooniga vastuolus”.

48. Oma 25. oktoobril 2001. aastal esitatud vahekohtumenetluse algatamise teate punktis 3 märgib Iirimaa, et „vajadusel palutakse [vahekohtul] võtta arvesse teisi rahvusvahelisi õigusakte, sealhulgas rahvusvahelisi konventsioone ja ühenduse õigusnorme”. Oma vahekohtumenetluse algatamise teate punktis 34 viitab Iirimaa konventsiooni artikli 293 lõikele 1 ning väidab, et „konventsiooni sätteid tuleb tõlgendada arvestades teisi Iirimaa ja Ühendkuningriigile siduvaid rahvusvahelisi norme, nagu 1992. aasta Kirde-Atlandi merekeskkonna kaitse konventsiooni, direktiivi 85/337/EMÜ ning direktiive 80/836/Euratom ja 96/29/Euratom”.

49. Lisaks väidab Iirimaa konventsiooni vahekohtule esitatud kirjalikes seisukohtades, et „rahvusvahelise õiguse normid, mida

VII lisa alusel loodud vahekohtul palutakse kohaldada, [...] sisalduvad *nii* konventsiooni asjakohastes sätetes *kui ka* „teistes rahvusvahelise õiguse normides, mis ei ole konventsiooniga vastuolus”.⁴⁹ Veel märgib Iirimaa, et „kirjeldatud kahel viisil — tõlgendades konventsiooni üldsätteid, arvestades laialdasemat rahvusvahelise õiguse normistikku, ning tuginedes viitele, mille järgi kohaldatakse muid rahvusvahelisi õigusnorme, standardeid ja tavasid — omandab konventsioon liitva funktsiooni, ühendades kokkulepitud norme ja tavaõiguse norme ning piirkondlikke ja ülemaailmseid norme”.⁵⁰

normid], mida vahekohus peaks kohaldama talle esitatud vaidlusasjas konventsiooni artikli 293 lõike 1 alusel”.⁵¹ Oma vastuses märgib Iirimaa, et „merekeskkonnaga seotud nõuete puhul, mis puudutavad selliste rahvusvaheliste õigusnormide ja standardite rikkumist, mille on kehtestanud pädev rahvusvaheline organisatsioon või diplomaatiline konverents”, peab vahekohus „arvestama ja kohaldama neid rahvusvahelisi õigusnorme ja standardeid”.⁵²

50. Oma kirjalike seisukohtade punktis 6.19 märgib Iirimaa, et asjakohastele ühenduse normidele viidatakse mitte sellepärast, et vahekohtul palutakse neid *per se* rakendada, vaid „sellepärast, et nendest nähtub, kuidas tuleb tõlgendada ja kohaldada konventsioonis sisalduvaid üldsätteid”. Ometi viitab Iirimaa järgnevalt vahekohtule esitatud avaldustes mitmel korral ühenduse õigusnormidele seoses konventsiooni artikli 293 lõikega 1. Näiteks Iirimaa kirjalike seisukohtade selles osas, mis käsitleb kohustust viia läbi nõuetekohane keskkonnamõju hindamine ja mille pealkiri on „Õiguslike kohustuste allikas”, viitab Iirimaa teiste meetmete seas direktiivile 85/337 ja väidab, et „[n]eed aktid on asjakohased kui suunised konventsiooni artikliga 206 kehtestatud kohustuste tõlgendamiseks ja kui [teised rahvusvahelise õiguse

51. Neid avaldusi arvestades ei saa ma tunnistada, et Iirimaa ei väida, et Ühendkuningriik on rikkunud ühenduse õigusest tulenevaid kohustusi.⁵³ Igal juhul taotleb Iirimaa vahekohtult otsust, et Ühendkuningriik on rikkunud konventsioonist tulenevaid kohustusi, mis vastavalt Iirimaa poolt konventsioonile antud tõlgen-

51 — Iirimaa esitatud kirjalike seisukohtade punkt 7.6.

52 — Iirimaa vastuse punkt 5.14. Vt samuti punkt 5.36: „VII lisa alusel loodud vahekohtu ülesanne on määrata objektiivsetel alustel kindlaks konventsioonist tulenevate riigi kohustuste ulatus. See kindlaksmääramine eeldab tingimata hinnangu andmist selle kohta, kas riik näiteks on või ei ole võtnud meetmeid, mida on vaja kohaldatavate rahvusvaheliste õigusnormide ja standardite rakendamiseks, millele konventsioon viitab. Konventsiooniosaliseks saades on Ühendkuningriik andnud oma nõusoleku, et selle kindlaksmääramise viib läbi VII lisa alusel loodud vahekohus”.

53 — Nii märkis töepoolest ka üks vahekohtu liige. Vt *The Mox Plant Case*, Proceedings Day Two, lk 44 lõpuosa (Sir Arthur Watts'i, KCMG QC, küsimus professor Vaughan Lowe'ile, kes osales Iirimaa advokaadina).

49 — Iirimaa esitatud kirjalike seisukohtade punkt 6.1. Originaaldokumendi kursiiv.

50 — Iirimaa esitatud kirjalike seisukohtade punkt 6.7.

dusele langevad kokku ühenduse õigusest tulenevate kohustustega. Selles suhtes palub Iirimaa vahekohtul tõlgendada Ühendkuningriigi kohustusi EÜ ja Euratomi õiguse alusel.⁵⁴

peavad liikmesriigid hoiduma „kõigist meetmetest, mis võiksid kahjustada käesoleva lepingu eesmärkide saavutamist“. Komisjon esitab kaks argumenti.

52. Eeltoodut arvestades tuleb otsustada, et kuna Iirimaa on esitanud EÜ asutamislepingu ja Euratomi asutamislepingu tõlgendamist ja kohaldamist puudutava vaidluse lahendamiseks konventsiooni VII lisa alusel loodud vahekohtule, siis on ta rikkunud oma kohustusi, mis tulenevad EÜ artiklist 292 ja EA artiklist 193.

54. Esiteks väidab komisjon, et segavastutusega lepingute kontekstis lasub liikmesriikidel EÜ artikli 10 lõikest 2 tulenev koostöökohustus. Komisjoni sõnade kohaselt on Iirimaa seda kohustust rikkunud, algatades vaidluse lahendamise menetluse ühenduse pädevusse kuuluvate sätete osas; selline samm võib tekitada segadust kolmandate riikide hulgas seoses ühenduse kui konventsiooniosalise välise esindatuse ja sisemise ühtsusega ning kahjustab suuresti ühenduse välismeetmete tõhusust ja ühtsust.

V. Koostöökohustus

53. Komisjon väidab, et nii, nagu Iirimaa on jättnud täitmata EÜ artiklist 292 ja EA artiklist 193 tulenevad kohustused, on ta rikkunud ka EÜ artikli 10 lõiget 2 ja EA artikli 192 lõiget 2. Mõlema sätte kohaselt

55. Ma ei pea vajalikuks selle küsimuse käsitlemist Euroopa Kohtus. Komisjoni väite ese on sisuliselt sama mis EÜ artiklil 292 põhineva väite ese. Minu meelest kujutab EÜ artikkel 292 endast EÜ artikli 10 lõikesse 2 kätketud üldise lojaalsuspõhimõtte konkreetset avaldust.⁵⁵ Sellepärast piisab EÜ artikli 292 alusel antud hinnangust.

54 — Vt nt Iirimaa avaldused seoses Ühendkuningriigi kohustustega vastavalt direktiivile 85/337 Iirimaa esitatud memo punktides 7.28, 8.102 ja 8.114.

55 — Vt punkt 10 eespool.

56. Komisjon esitab ka teise argumendi selle kohta, et Iirimaa on koostöökohustust rikkunud. Komisjon väidab, et EÜ artiklist 10 ja EA artiklist 192 tulenevalt oleks Iirimaa pidanud enne konventsiooni alusel vaidluse lahendamise menetluse algatamist teavitama pädevaid ühenduse institutsioone ja nendega konsulteerima.

57. Selles punktis nõustun ma komisjoniga. EÜ artikliga 10 ja EA artikliga 192 on ühenduse institutsioonidele ja ühenduse liikmesriikidele seatud vastastikune lojaalse koostöö kohustus.⁵⁶ See kohustus on eriti tähtis välissuhete valdkonnas⁵⁷ ning kehtib *a fortiori* kontekstis, kus ühendus ja liikmesriigid on võtnud koos kohustusi kolmandate riikide ees.⁵⁸

58. Teatavates olukordades võib kõnealuse koostöökohustusega kaasneda liikmesriikide

kohustus konsulteerida komisjoniga, et vältida ühenduse õigusnormide rikkumise või ühenduse poliitika takistamise ohtu.⁵⁹ Minu arvates oli Iirimaaal käesoleva kohtuasja asjaoludel selline kohustus. Iirimaa otsustas minna teise liikmesriigi vastu kohtusse, lähtudes rahvusvahelisest lepingust, mille üks osaline on Euroopa Ühendus, ning tehes seda küsimuses, mis võis kuuluda Euroopa Kohtu ainupädevusse. Nagu komisjon õigesti märgib, oleks konsulteerimine olnud kasulik, et selgitada seda, mil määral puudutab kõnealune vaidlus ühenduse õigust. Lisaks oleks see andnud võimaluse väljendada teineteisele seisukohti selle kohta, kas väidetavalt rahvusvahelist lepingut rikkunud liikmesriigi suhtes saaks algatada rikkumismenetlust. Sellest hoolimata ei püüdnud Iirimaa saada enne vaidluse lahendamise menetluse algatamist komisjoni seisukohti.

56 — Vt nt 10. veebruari 1983. aasta otsus kohtuasjas 230/81: Luksemburg vs. parlament (EKL 1983, lk 255, punkt 37); 22. oktoobri 1998. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-36/97 ja C-37/97: Kellinghusen ja Kelsen (EKL 1998, lk I-6337, punkt 30); 4. märtsi 2004. aasta otsus kohtuasjas C-344/01: komisjon vs. Saksamaa (EKL 2004, lk I-2081, punkt 79) ning 13. juuli 2004. aasta otsus kohtuasjas C-82/03: komisjon vs. Itaalia (EKL 2004, lk I-6635, punkt 15).

57 — Vt nt eespool mainitud AETR kohtuotsus, punktid 21 ja 22; 14. juuli 1976. aasta otsus liidetud kohtuasjades 3/76, 4/76 ja 6/76: Kramer (EKL 1976, lk 1279, punktid 42–45); 14. novembri 1978. aasta otsus 1/78 (EKL 1978, lk 2151, punkt 33); eespool viidatud kohtuotsus Kupferberg, punkt 13, ning 2. juuni 2005. aasta otsus kohtuasjas C-266/03: komisjon vs. Luksemburg (EKL 2005, lk I-4805, punktid 57–66).

58 — Selle kohta vt eespool punktis 36 viidatud arvamus 2/91; 15. novembri 1994. aasta arvamus 1/94 (EKL 1994, lk I-5267, punkt 108) ning 19. märtsi 1996. aasta otsus kohtuasjas C-25/94: komisjon vs. nõukogu (EKL 1996, lk I-1469, punkt 48).

59. Sellest tulenevalt olen seisukohal, et Iirimaa on rikkunud kohustusi, mis tulenevad EÜ artiklist 10 ja EA artiklist 192.

59 — Vt näiteid sellest, kuidas Euroopa Kohus on otsustanud, et EÜ artikliga 10 kaasneb kohustus konsulteerida komisjoniga: eespool mainitud kohtuotsus Prantsusmaa vs. Ühendkuningriik, punktid 8 ja 9; 5. mai 1981. aasta otsus kohtuasjas 804/79: komisjon vs. Ühendkuningriik (EKL 1981, lk 1045, punkt 31); 7. mai 1987. aasta otsus kohtuasjas 186/85: komisjon vs. Belgia (EKL 1987, lk 2029, punkt 40); eespool viidatud otsus kohtuasjas C-266/03: komisjon vs. Luksemburg, punktid 61–66, ning 14. juuli 2005. aasta otsus kohtuasjas C-433/03: komisjon vs. Saksamaa (EKL 2005, lk I-6985, punktid 68–73).

VI. Kohtukulud

lud tuleb vastavalt kodukorra artikli 69 lõikele 2 välja mõista Iirimaa kui kohtuvaidluse kaotanud poolelt.

60. Kuna komisjon on kohtukulude hüvitamist nõudnud, teen ettepaneku, et kohtuku-

VII. Ettepanek

61. Teen Euroopa Kohtule ettepaneku sedastada, et:

- kuna Iirimaa algatas seoses Sellafieldis asuva segaoksiidkütusetehasega vaidluse lahendamise menetluse Ühendkuningriigi vastu, siis on ta rikkunud EÜ artiklist 292 ja EA artiklist 193 tulenevaid kohustusi;
- kuna Iirimaa algatas kõnealuse menetluse eelnevalt komisjoniga konsulteerimata, siis on ta rikkunud EÜ artiklist 10 ja EA artiklist 192 tulenevaid kohustusi;
- kohtukulud tuleb välja mõista Iirimaa.